

BRNĚNSKÉ VILOVÉ KVARTETO

Petra Svobodová

Jihomoravská metropole se v posledních několika letech pravidelně umísťuje na předních příčkách anket hodnotících kvalitu života obyvatel nejen v českém, ale i světovém měřítku. Můžeme z toho usuzovat, že Brno je místo, kde se příjemně žije. Kromě základních parametrů jako je bezpečnost a dostatečná dopravní infrastruktura, Brno nabízí široké možnosti kulturního a sportovního vyžití, kvalitní gastronomie, rušný noční život a last but not least také obdivuhodnou architekturu.

V letech 1929 až 1930 byl v Brně postaven podle projektu německého architekta Ludwiga van der Rohe rodinný dům manželů Greta a Fritze Tugendhatových, dnes takřka synonymum moderní architektury a památka zapsaná na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Vila Tugendhat ovšem není osamocená, v Brně bylo v první polovině 20. století postaveno mnoho hodnotných veřejných, ale především privátních budov.

V letech 2011 až 2016 byly pro veřejnost zpřístupněny čtyři nadmíru zajímavé rodinné domy: Jurkovičova vila, již zmíněná vila Tugendhat, vila Stiassni a vila Löw-Beer. Secesní vilu Löw-Beer obývali v letech 1913 až 1939 rodiče Greta Tugendhatové, Alfred a Marianna Löw-Beerovi. Alfred tzv. Fuhrmannovu vilu koupil i s rozsáhlým pozemkem umístěným v táhlém svahu nad lužáneckým parkem. V roce 1929 věnoval Alfred své dceři Gretě jako svatební dar horní část pozemku při ulici

Černopolní na stavbu rodinného domu. Greta s manželem Fritzem Tugendhatem chtěli původně oslovit hvězdu brněnské meziválečné architektonické scény Ernsta Wiesnera, ale nakonec dali přednost německému architektovi Ludwigu Miesovi, jehož tvorbu Greta poznala za svého pobytu v Berlíně. Greta Tugendhatová se mj. přátelila s Herminou Stiassni, obě se věnovaly charitativní činnosti v Lize pro lidská práva. A právě pro manžele Herminu a Alfreda Stiassni vyprojektoval architekt Ernst Wiesner na konci 20. let 20. století dům v Pisárkách ve funkcionalistickém stylu, v Brně později známý jako „vládní vila“. Čtyřlístek vil doplňuje v Žabovřeskách Jurkovičova vila z roku 1906, která nadčasovým způsobem spojuje prvky britské a vídeňské moderny s folklórními inspiracemi. Všechny domy prošly před otevřením komplexní památkovou obnovou.

Každá z vil má v současnosti jiné zaměření: vila Löw-Beer slouží jako muzeum se stálou muzejní expozicí *Svět brněnské buržoazie mezi Löw-Beer a Tugendhat*, vila Tugendhat je instalovanou památkou moderní architektury, Jurkovičova vila prezentuje všestranné aktivity svého tvůrce a při vile Stiassni sídlí Metodické centrum moderní architektury v Brně. Ostatně každá vila má jiného správce a zřizovatele – vlastníka: Vila Löw-Beer je nejmladší pobočkou Muzea Brněnska, příspěvkové organizace Jihomoravského kraje; vila Tugendhat je součástí Muzea města Brna, městské

příspěvkové organizace; Jurkovičovu vilu provozuje Moravská galerie, státní příspěvková organizace a vila Stiassni je ve správě Národního památkového ústavu, opět státní příspěvkové organizace.

V roce 2014 vzniklo Brněnské vilové kvarteto, volné sdružení čtyř vil na poli odborné spolupráce a společného marketingu. Od doby svého vzniku zrealizovalo vilové kvarteto celou řadu akcí. Již třikrát se vilová čtveřice společně představila na mezinárodním veletrhu turistických možností v regionech Regiontour na brněnském výstavišti. Návštěvníci mají k dispozici také čtyřvilový leták se základními informacemi. Vily se také od roku 2015 úspěšně zapojují do akce Národního památkového ústavu *Hradozámecká noc* a připravují pro návštěvníky různorodý program (koncerty, divadelní etudy, noční komentované prohlídky atd.), v Brně tedy vždy poslední srpnovou sobotu probíhá vilová noc.

V závěru roku 2015 byla s finanční podporou Statutárního města Brna a Jihomoravského kraje vydána publikace *Brněnské vilové kvarteto*, která čtenáře seznamuje s historií a současností všech čtyř vil a zároveň je malým průvodcem po jejich nejbližším okolí. O rok později se všechny vily setkaly na stránkách knihy *Brno moderní: velký průvodce po architektuře 1890–1948* z produkce nakladatelství Paseka. V roce 2016 se v komorní galerii Celnice v areálu vily Löw-Beer uskutečnila výstava *Auta brněnských továrníků: Löw-Beer / Stiassni / Tugendhat*. V rámci doprovodného programu projelo více než 20 historických vozidel přes centrum Brna z vily Stiassni do vily Löw-Beer. Sensu stricto se v tomto případě jednalo pouze o připomenutí vilového tria. Vilové trio se uplatní i v roce 2017, a to v publikaci věnované stopám textilních magnátů v Brně. Populárně-vědecky laděná kniha mapuje známé i poněkud zastřené stopy, které v Brně a jeho nejbližším okolí zanechali členové rodů Löw-Beer, Stiassni a Tugendhat. Jedná se o rodinné

a činžovní domy, průmyslové objekty či veřejné stavby, např. banka Union, ve které Löw-Beerové ukládali finanční prostředky (dnešní budova Českého rozhlasu) či palác Morava, původně investice rodiny Stiassni. Publikace navazuje na výstavní a publikační projekt *Brněnské stopy Löw-Beerů*. Na podzim 2017 se na výstavě v galerii Celnice představí architekti všech čtyř slavných vil – Dušan Jurkovič, Ludwig Mies van der Rohe, Alexandr Neumann / Rudolf Baumfeld a Ernst Wiesner. V neposlední řadě jsou již několik let velmi oblíbené tematicky zaměřené procházky po Brně, které organizuje např. brněnské Turistické informační centrum, Technické muzeum v Brně a Národní památkový ústav. Vilové kvarteto je zmiňováno při procházkách věnovaných architektuře Masarykovy čtvrti a Pisárek a rezidencím brněnských továrníků v Černých Polích.

Brněnské vilové kvarteto představuje novou turistickou atraktivitu a připomíná návštěvníkům, že Brno v období první republiky udávalo tón v soudobé architektuře.

